

BOLENIE (343) *sb n*

-en- (342), -ęn- (1) *MurzHist*.

o jasne; pierwsze e jasne, końcowe pochylone.

sg *N* bolenié (60); -é (3), -(e) (57). ◇ *G* boleniã (8). ◇ *D* boleniu (20). ◇ *A* bolenié (242); -é (4), (-e) (238). ◇ *I* boleniem (6) *FalZioł* (5), *MurzHist*, bolenim (1) *OpecŻyw*; -em (1), -(e)m (5). ◇ *L* boleniu (3). ◇ *pl N* boleniã (1). ◇ *A* boleniã (2).

Sł stp notuje, *Cn s.v. ból*, *Linde XVI w.*

1. *Ból*, *cierpienie*, *choroba*; *dolentia Calep*; *dolor*, *tormentum*, *passio Cn* (340) : po nim zęby rychło roftą/ a niezdrowe bez boleniã wypadaią. *FalZioł* IV 11d, I 2d, 3a, 12a, 43b, 65c (48); *GlabGad* I2v; *MurzHist* E; *LubPs* hh6v; *SienLek* 70v; vćilki y iámy ználázły mię były/ vćilk y bolenie nálażłem był *BudBib Ps* 114/3, *Ier* 6/24; *SkarŻyw* 16; *Dolentia – Bolienię Calep* 339a.

bolenie około czego: E renibus laborare, *Bolentia około nérek mieć. Mącz* 351d.

bolenie czemu: [korzen *fijołkowy*] *bolentia krzyżom/ y też skrzywienie vft leczy FalZioł* I 69d.

bolentia nad czym: *Chorey máchárzynie ty znáki fą/ człowiek nie może ieść/ á częfto rzygáć muśi/ ciężki fen ma/ á bárwę zlą/ mocz żimny/ bolentia nád łonem SienLek* 119v.

bolentia na czym: *A iefliby czuł bolentia na bokhach/ thedy namazuy łobie małcią dialteą boki FalZioł* I 103c.

bolentia w czym (60): *kto ma wgoleniach bolentia/ táki niema zdrowiá [!] ále częfte ćirpienie. March*¹ *A4*; *Lumbago. Bolyenye wnyrkach Murm* 71, 71; *Mymer*¹ 39; *Krew Synogarlicze ciepła: pomaga przeciw boleniu w vřzu FalZioł* IV 26c; *on człowiek miewa bolentia w łiodnym pacieryu grzbieta łwego FalZioł* V 6v, I 7d, 32c, 37c, 40b, 41d (51); *GlabGad* I2; *Auricularis morbus, Bolentia w vřzu. Mącz* 21b; *Locygá s podroźnikiem zdrowa themu karmia/ ktory w żywoćie bolentia miewa SienLek* 99, 120v; *RejPos* 261.

Połączenia z przymiotnikiem na -ny, -owy pochodnym od nazwy części ciała lub organu wewnętrznego i z G rzeczownika (219): *zmiełzay ty rzeczy fpołem/ iefł dobry plałtr na bolentia nog ktore zową podagra. FalZioł* I 23c; *proch z Kadzidla zmiełzany z łlodkiem winem, á w vcho ciepło wpulfczone/ bolentia vřzne vřmierza. FalZioł* III 33a; *Gnoy Gołębi dobry iefł na bolentia łtawow FalZioł* IV 21b; *wodka łama Rumienkowa [...] nad inřze rzeczy pomoczna iefł na bolentia wnětrzne. FalZioł* V 85, I 2d, 3a, 5b [2 r.], 5d [2 r.], 8a (174); *GlabGad* B3v [2 r.], B6v, K4v, K8; *KrowObr* 87v; *RejWiz* 60v; *Cephalea, Bolentia głowy. Mącz* 48a; *Ischias, Bolentia krziżá. Mącz* 175a; *Nephritis, Bolentia nérek/ chorobá na nérki. Mącz* 245c, 15c, 67a, 67b, 149c, 160b (12); *Ná bolentia záś cyckow y opuchlinie [!]/ ty lekárftwá małz SienLek* 86, 29v, 35, 35v [2 r.], 36, 87 (13); *Oczko* 14, 15v, 21v, 23v, [40]; *SkarŻyw* 291, 292, 580; *WerGość* 227; *Angina – Czopka vpadnienie, gařła bolenię. Calep* 70a; *Cephalea – Boleniw wřziłtkiey głowy. Calep* 181a, 181a, 266b.

W charakterystycznych połączeniach: *bolentia czuć* (5), *czynić* (8), *leczyć* (7), *mieć* (16), *miewać* (13), *oddalać* (43), *odejmować* (14), *spędzać* (3), *poruszać*, *uleczać*, *uskramiać* (2), *uspokajać* (3), *uśmierzać* (33), *uzdrawiać*, *wypędzać*, *zastanawiać*, *znamionować* (9).

2. *Żal, smutek; dolor Vulg* (3) :

bolenie czego [= z powodu czego]: Tam polozyla sie [Maria Magdalena] przed nogami iego swiętymi/ z wielką łromiezliwością/ ij bolenijm grzechow swych *OpecŻyw* 45v.

Wyrażenia: »bolenie serca«: mam wielki łmętek/ y wstáwiczne bolenie sercá moiego [Quoniam tristitia mihi magna est et continuus dolor cordi meo] *WujNT* 1.Rom 9/2.

»bolenie wewnętrzne«: Dolor intestinus, Vprzeyma żáłość/ też bolenie wewnętrzne. *Mącz* 173b.

Synonimy: 1. choroba, ciężkość; 2. smętek, żáłość.

Cf **BOL**, **BOLANIE**, **BOLAĆZKA**, 1. **BOLEĆ**, **BOLEŚĆ**